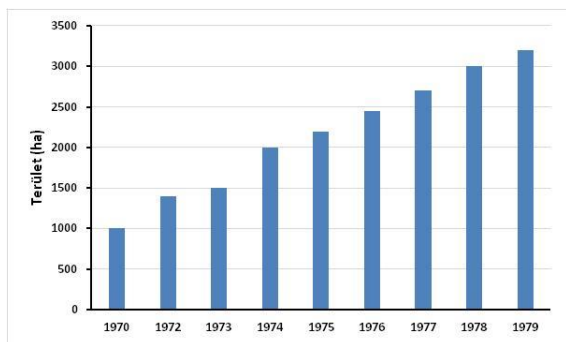

Zöldségtermesztésünk története és jelenlegi helyzete

A magyar zöldségtermesztés története

- honfoglalás után tudatos zöldségtermesztés kezdete
- kolostorok veteményeskertjei
- XV. sz.-tól szántóföldi zöldségtermesztés
- Lippay: Posoni kert, 1664
- XVII. sz.-tól termesztőkörzetek kialakulása
- XIX. sz. elejétől export beindulása
- XIX. sz. második felében bolgár kertészek hatása
- feldolgozó üzemek létesülése
- két világháború között vetőmagtermesztés felfutása
- TSZ-ek létrehozása után nagyüzemi termesztés beindulása, öntözés és gépesítés fejlesztése, feldolgozóipari célú termesztés fellendülése

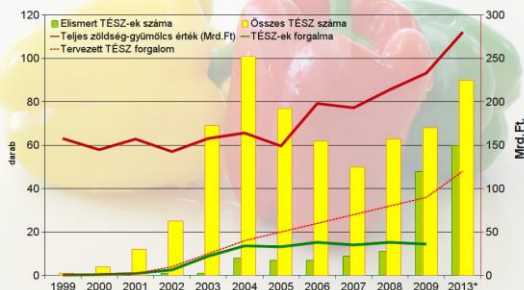
Fóliasátrak területének alakulása a '70-es években

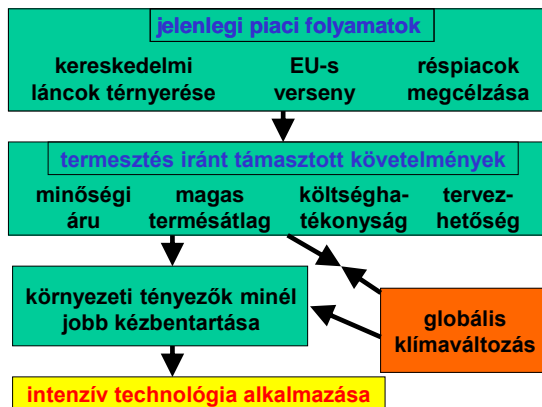
/Somos, 1981/

- '60-'70-es években fóliaborítású létesítmények megjelenése és elterjedése, zöldségajtatás és háztáji termesztés felfutása
- '80-as években intenzív szabadföldi termesztés kezdetei
- '90-es években átlagos üzemméret drasztikus csökkenése, kényszervállalkozók megjelenése
- integrációk és központi szaktanácsadás megszűnése; termszátlagok csökkenése
- piacvesztés, termékszerkezet átalakulása; feldolgozóipari üzemek eladása multinacionális cégeknek, feldolgozás visszaesése
- 2000-es évek – importliberalizáció, üzletláncok szerepének növekedése, nagybani piacok térvesztése; piaci zavarok; EU-csatlakozás, TESZ-ek megjelenése; jövedelmezőség folyamatos csökkenése (agráröllő)
- intenzív technológiai elemek térhódítása, korszerűsítés
- termőterület csökkenése, potenciális termszátlagok növekedése, de klímakárok egyre nagyobb hatása

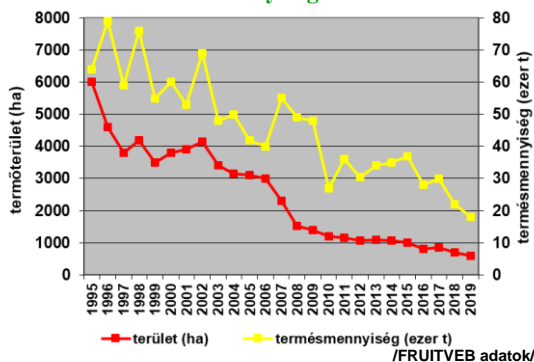
A TESZ-ek számának és forgalmának változása Magyarországon

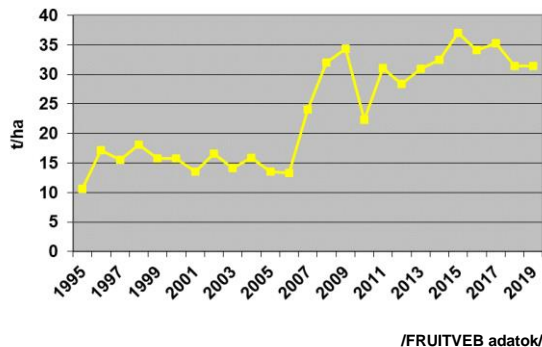
/Fodor, 2011/

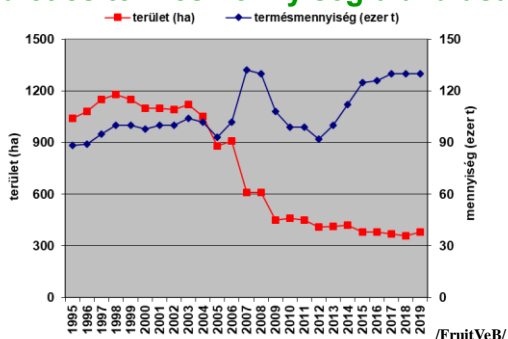
A hazai szabadföldi étkezési paprika termőterület és termésmennyiség alakulása

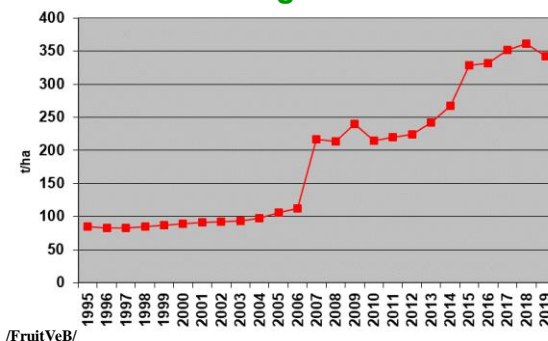
A hazai szabadföldi étkezési paprika termésátlag alakulása

A hazai hajtított paradicsom termőterület és termésmennyiség alakulása

A hazai hajtított paradicsom termésátlag alakulása

Zöldségtermesztésünk jelenlegi helyzete

- Átlag **85 ezer ha**, szántóterület kb. 1,5%-a
- Főbb termesztési régiók: Észak- és Dél-Alföld
- Túl sok a kisüzem, heterogén a színvonal
- Termésmennyiség – **1,5 – 2,0 millió t** (átlag 1,66)
- '04 '10 '11 '12 '13 '14 '15 '16 '17 '18 '19
1,93 1,08 1,66 1,51 1,57 1,80 1,72 1,96 1,97 1,88 2,04
- **225 (400) Mrd. Ft** termelési érték - mg-i termékkibocsátás 7,5%-a (13,5%); növénytermelési érték 11%-a
- Megtermelt áru 45-55%-a friss fogyasztásra, 45-55%-a feldolgozásra megy. (Zölds. és gyüm. együtt)
- Export termék lesz az összes előállított hazai alapanyag 55%-ából. (Z és Gy)
- Hazai fogyasztásban importhányad 30%. (Z és Gy)
- EU – közös piac és közös termelési térség. Hol a mi helyünk?

/Adatok: FruitVeB/

A világ zöldségtermesztése (dinnyeféléket is beleértve)

	M ha	M t	t/ha
Világ	63,8	1.258	19,7
Afrika	10,8	93	8,7
Amerika	3,9	89	22,8
Ázsia	45,4	979	21,6
Óceánia	0,2	4	20,6
Európa	3,6	93	25,3
EU	1,9	60	30,8

/FAOSTAT 2019/

A világ legfontosabb zöldségnövényei

	Világ	EU	
paradicsom	14,9%	25,6%	
dinnyefélék	10,8%	7,5%	
hagymafélék	10,7%	9,9%	
káposztafélék	7,9%	10,5%	
uborka	6,2%	4,2%	
saláta, spenót	4,4%	5,3%	
tojásgyümölcs	4,4%	1,3%	
hüvelyesek	3,7%	2,4%	
sárga- és vajrépa	3,3%	8,4%	
paprika	3,0%	3,9%	
tököfélék	2,3%	2,7%	
többi nevesített	4,0%	9,4%	FAOSTAT
egyéb	24,4%	8,9%	2019

Az EU legnagyobb zöldségtermelői

1. Spanyolo.	24,1%
2. Olaszo.	17,6%
3. Lengyelo.	9,0%
4. Hollandia	8,2%
5. Franciao.	7,4%
6. Németo.	5,7%
7. Románia	5,4%
8. Görögország	4,5%
9. Nagy-Britannia	4,1%
10. Portugália	3,6%
11. Belgium	2,6%
12. Magyaro.	1,5%

/FAOSTAT 2019/

Friss zöldség külkereskedelem alakulása (ezer t)

	'08	'09	'10	'11	'12	'13	'14	'15	'16	'17
export	144	144	139	142	166	164	167	178	204	204
import	128	111	125	118	141	104	116	148	154	153
egyenleg	+16	+33	+14	+24	+25	+60	+51	+30	+50	+51

Bruttó exportőrök vagyunk: görögdinnye (+65 e. t), étkezési paprika (+20 e. t), torma (+10 e. t), gomba (+9 e. t), csemegekukorica (+5 e. t), spárga (+3 e. t)

FruitVeB adatok

A magyar zöldségtermesztés erősségei

- Az ország kedvező adottságai – központi elhelyezkedés, megfelelő mennyiségű víz, jó talajadottságok, termálenergia
- Termékek kedvező beltartalmi tulajdonságai
- Hagyományok, gyakorlat, szakértelem
- Modern technológiák ismerete és jó ellátottság a szükséges anyagokból és eszközökből
- (Még) alacsony (de nagyon gyorsan emelkedő) munkaerő költségek

A magyar zöldségtermesztés gyengeségei

- Munkaerőhiány – minőségben és mennyiségben is
- Kedvezőtlen gazdasági környezet; magas ÁFA; kontraproduktív adórendszer és szabályozások; versenyképességet kevésbé javító támogatási rendszer
- Feketegazdaság magas aránya (ÁFA!)
- Termelők nem érdekeltek a szerveződésben → koncentrált, nagy árualapok hiánya; egyenetlen, igényjellegű ellátás → áruházláncok igénye
- Ipari zöldségek köre beszűkült (nagyagvúak + parad.)
- Információáramlás nem megfelelő
- Tőkehiány
- Kistermelők alacsony szintű képzettsége
- Független technológiai kutatás és szaktanácsadás hiánya
- Heterogén technológiai színvonal
- Öntözés gyenge infrastruktúrája, (szabályozási gondok)
- Post-harvest és marketing EU-s átlag alatti szintje

Az előrelépés érdekében elvégzendő feladatok

- Munkaerő helyzet rendbe tétele. Gépesítés fejlesztése.
- Öntözés további fejlesztése.
- Tárolókapacitás növelése, tárolás korszerűsítése.
- Szabályozási háttér, pályázati rendszer további finomítása.
- Átlagos üzemméret további növelése.
- Integrációk, TÉSZ-ek helyzetének erősítése.
- Post-harvest és marketing tevékenység korszerűsítése.
- Termesztés tudásbázisának fejlesztése; kutatás, szaktanácsadás.
- Termesztőberendezések további korszerűsítése.
- Integrált termelés arányának növelése. Növényvédelem korszerűsítése.
- Precíziós gazdálkodás elemeinek alkalmazása.
- Termékkála bővítése.
- Feldolgozottság mértékének növelése; termelői tulajdonú feldolgozóüzemek létrehozása.
- Egészségtudatos táplálkozás ösztönzése.
- Hazai termékek fogyasztásának és az export növelése.

A **zöldségtermesztés** a zöldségfélék előállításával foglalkozó termelési tevékenység.

Alágazatai:

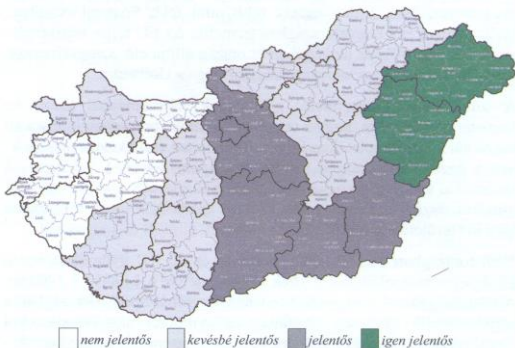
- szabadföldi zöldségtermesztés
- zöldségajtatás
- zöldségvetőmag-termesztés
- gombatermesztés

Szabadföldi zöldségtermesztés

- 2009 '10 '11 '12 '13 '14 '15 '16 '17 '18 '19
- 70 58 76 80 78 82 76 84 81 82 90(?)
- kb. 80 ezer ha – de ebből 55 e. ha a három nagymagvú zöldségnövény és 25 e. az összes többi
- a két alföldi régióban
- **fontosabb növények:** csemegekukorica, görögdinnye, ipari paradicsom, zöldborsó, sárgarépa, vöröshagyma
- 1,2 – 1,5 millió tonna, ebből feldolgozóiparnak 0,7-0,9 millió tonna
- öntözés szerepe (jelenleg kb. 80% - cél a 90-100%)
- intenzív technológiai elemek egyre nagyobb szerepe (mikro öntözőrendszerek, tápoldatozás, növénykondicionálók, talaj- és növénytakarás, oltás) /FruitVeB adatok/

Szabadföldi zöldség-gyümölcs termelésünk elhelyezkedése és jelentősége

Location and importance of Hungarian outdoor f&v production

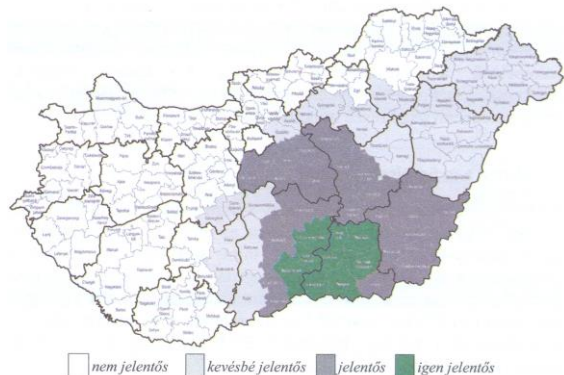
Faj/csoport	Termőfelület (ezer ha)				Termésmennyiség(ezer t)			
	'11-19	2017	2018	2019	'11-19	2017	2018	2019
csemegekukorica	33.506	34.500	34.000	33.000	520	560	525	510
dinnyefélék	5.609	5.150	5.000	5.250	215	215	199	194
gyökérezőségek	5.290	5.390	5.050	5.250	160	179	162	170
ipari paradicsom	1.152	1.600	1.700	1.650	83	110	125	120
zöldborsó	18.042	19.500	21.000	19.200	90	123	84	85
káposztafélék	3.051	2.570	2.230	2.300	70	72	61	73
hagymafélék	3.188	3.040	3.050	2.690	68	76	63	65
étkezési paprika	930	850	700	600	30	30	22	18
bab	3.306	2.800	2.900	2.500	27	24	25	24
fűszerpaprika	1884	2.200	2.000	1700	17	21	18	19
konzervuborka	519	500	400	400	13	12	10	11
spárga	1.431	1.700	1.700	1.650	5	6,5	6	6,5
egyéb	3.234	1.770	2.570	14.295	72	71	110	300
Összesen	81.150	81.570	82.300	90.485	1.370	1.500	1.410	1.596

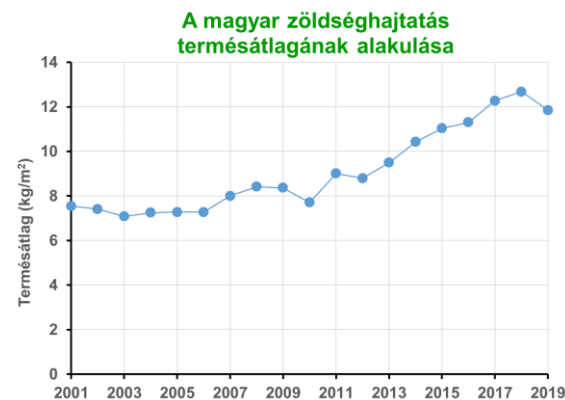
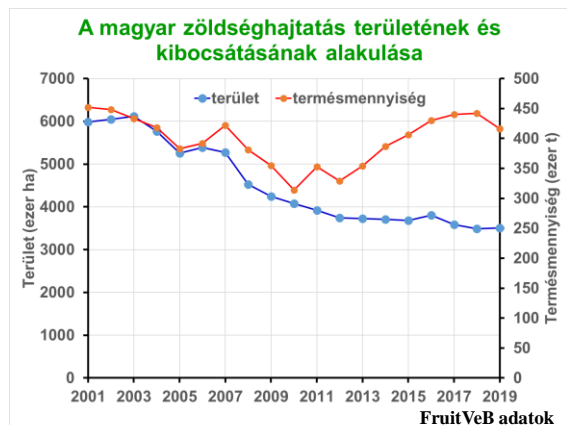
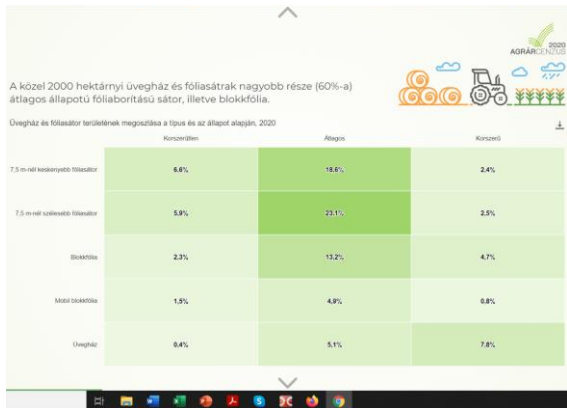
Zöldségajtatás

- 2.400-2.500 ha technikai felületen; kb. 1/3-án talaj nélküli termesztés folyik; zömében (2.250 ha) fólia- borítású létesítmények, 200 ha üvegház + 30-40 ha palántanevelő
- 1/5 korszerű, 2/3 átlagos színvonalú, 1/3 korszerűtlen
- 60% egyhajós, 40% blokkosított
- 1/3-uk fűtött, ebből 50% termálvízzel (üvegház 80%)
- **fontosabb körzetek:** Csongrád-Csanád: Szentes, Szeged-Mórahalom; Kiskunság, Békés, Pest-vidék, Jászság
- 3.500 ha technológiai felület (csökkenő trend)
- 440 ezer t áru (növekvő trend), 90-95%-a belföldre
- **fontosabb növények:** **melegkedvelők** - étkezési paprika, paradicsom; **hidegtűrők** - káposztafélék, salátafélék
- létesítmények és technológia folyamatosan korszerűsödnek → növekvő termésátlagok és termésbiztonság

Növényházi termesztésünk elhelyezkedése és jelentősége

Location and importance of Hungarian greenhouse production

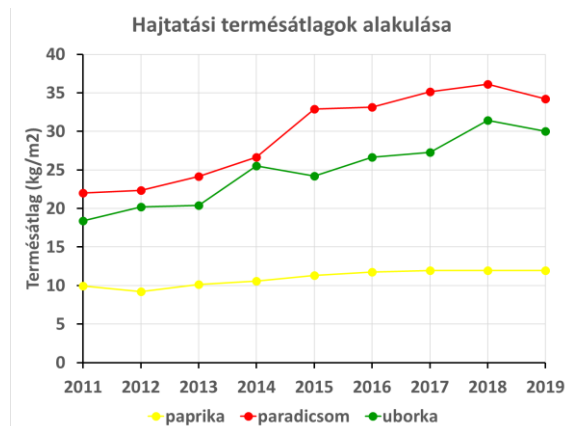

Zöldségajtatásunk fajösszetétele

Faj	Termőfelület (hektár)				Termésmennyiség (ezer tonna)			
	'11-19	2017	2018	2019	'11-19	2017	2018	2019
paprika	1533	1.550	1.550	1.550	168,3	185,0	185,0	185,0
paradicsom	403	370	360	380	116,0	130,0	130,0	130,0
uborka	104	110	105	120	26,3	30,0	33,0	36,0
salátafélék	516	350	300	350	34,8	35,0	35,0	15,0
fejés káposzta	254	240	220	200	12,1	12,0	11,0	11,0
kinai kel	210	170	140	130	8,4	8,0	7,0	7,0
egyéb káp.f.	387	230	170	180	9,4	15,0	13,0	4,0
egyéb	336	565	640	600	19,7	24,5	28,0	27,0
Összesen	3743	3585	3485	3510	395,0	439,5	439,5	415,0

2020 – összesen 483 e. t, paprika 183 e. t, paradicsom 155 e. t, uborka 21 e. t, saláta 38 e. t, káposztafélék 21 e. t

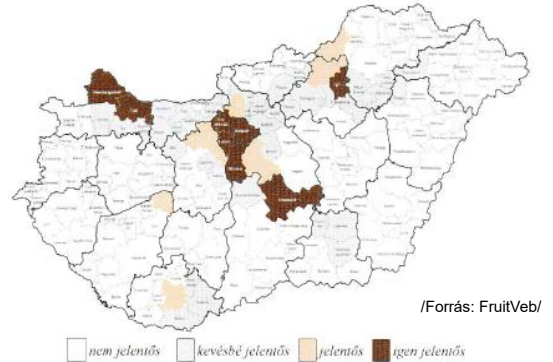
/FruitVeB adatok/

Gombatermesztés

- Termésmennyiség:
'04 '09 '10 '11 '12 '13 '14 '15 '16 '17 '18 '19
29,0 9,6 21,8 25,0 25,7 27,5 30,5 30,0 32,0 32,7 32,0 31,0
/FruitVeB adatok/
- Csiperke 28,0; laska 2,8; egyéb 0,2 e. tonna
- Exportra 30%, import alig; 2 kg/fő/év hazai fogyasztás
- 17-19 Mrd Ft bevétel 70% friss, 30% konzerv gombából
- kb. 4.000 főt foglalkoztat
- 30-35 hektár (10 ha korszerű - növekszik); Bp. és környéke, Heves, Győr-Moson-Sopron, Kecskemét (laska)
- 14-16 nagyobb, integráló cég; 400 termelő vállalkozás; sok helyen még elmaradott a termesztéstechnológia
- Növekvő kereslet, +50-70%-os termelésnövekedésre is lehetőség lenne
- Csíra 90%-át, komposzt (180 e. t) 50%-át exportáljuk
- Csíra- és komposzt előállítás világszintű

Gombatermelésünk elhelyezkedése és jelentősége
Location and importance of Hungarian mushroom production

Zöldségvetőmag-termesztés és kereskedelem

- multinacionális cégek uralják a kereskedelmet
- mindent az ökológiailag és gazdaságilag optimális helyen termeltetnek meg
- csak bizonyos fajok és speciális helyi fajták jönnek szóba hazánkban (zöldborsó, csemegekukorica, paprika, spárgatök)
- csökken a helyi típusok és tájfajták szerepe
- szűk 7.000 ha (2017-ben) ennek 96%-a standard szaporítás és 93%-a zöldborsó (+ 5% csemegekukorica)